

УДК [159.9:343.54](477)

Мілена Геннадіївна КОТОЛУП,

студентка факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

ЖІНКА ЯК ЖЕРТВА СІМЕЙНОГО НАСИЛЬСТВА

Показано, що домашнє насильство має розглядатися як безліч окремих актів насилля у динаміці; психологічний стан і переживання жінки –жертви домашнього насильства часто можна співвіднести зі «стокгольмським синдромом»; розглянуто наслідки домашнього насилля відносно жінок через чотири види насилля; показано, що необхідним шагом до звільнення жінки від відносин залежності і насильства є аналіз стратегій насилля і разом з цим розробка контрстратегій.

За останні десятиліття змінилося ставлення до проблеми домашнього насилля з боку суспільства. Це вплинуло на визнання частоти випадків жорстокого поводження, а також його руйнівного впливу як на індивідуальне благополуччя особистості, так і на благополуччя сім'ї в цілому. У відповідності з офіційними даними, одержаними з правоохоронних органів та медичних установ, більше 85% відомих жертв сімейного насилля – жінки. Отже, проблема сімейного насилля потребує вирішення.

Дослідники З. А. Андросова, Т. А. Вахмянина, Н. Н. Водопьянова, Н. Ю. Івановська, С. С. Морозова, М. П. Писклакова, Є. Р. Ярська-Смирнова та інші у своїх роботах підкреслюють актуальність проблеми насилля над жінками в сім'ї, розглядають види подружнього насилля, його циклічність.

Але, не зважаючи на фундаментальність означених робіт, проблема сімейного насилля, зокрема насилля по відношенню до жінок, залишається недостатньо вивчено.

Мета нашої роботи полягає в тому, щоб розглянути наслідки домашнього насилля для жінок, які потерпали від нього.

Кожна жінка, яка уходить з ситуації насилля, уносить з собою сліди побиття. Жінки, які потерпають від д насильства в сім'ї, відстоюють свою фізичну цілість, прагнуть запобігти насиллю – вони є такими, що «пережили» насилля [1, с. 103]. Досвід роботи з постраждалими жінками і результати останніх досліджень показують, що домашнє насильство має розглядатися як безліч окремих актів насилля у динаміці. Ця динаміка, є аналогічною ситуації тюремного ув'язнення з використанням погроз і катування, або ситуації терористичного акту, або захвату заручників. Жінки, які пережили насилля, демонструють ті самі моделі поведінки, що і заручники. Психологічний стан і переживання жертви часто

можна співвіднести зі «Стокгольмським синдромом», тобто захисним підсвідомим захисним зв'язком, що виникає між жертвою і агресором в процесі застосування насилля. Під впливом сильного шоку заручники починають співчувати своїм загарбникам, виправдовувати їхні дії, і в кінцевому рахунку ототожнювати себе з ними, поділяти їхні ідеї і вважати свою жертву необхідною для досягнення «загальної» мети. Після звільнення ті заручники, хто вижив, можуть активно підтримувати ідеї загарбників, просити про пом'якшення вироку, відвідувати їх у місцях позбавлення волі тощо. Психологічний механізм цього синдрому полягає в тому, що в умовах цілковитої фізичної залежності від агресора людина починає тлумачити будь-які його дії на свою користь. Означений синдром може прямо чи непрямо проявлятися в діях постраждалої жінки, які є свідками насилля і погроз.

Розглянемо наслідки домашнього насилля відносно жінок через види насилля.

По-перше, застосовуючи фізичне насилля, кривдник використовує засоби і стратегії, якими користуються для встановлення контролю над жінкою. Їх можна порівняти з тими стратегіями, які застосовуються при систематичних катуваннях. Вони полягають у методичних, повторювальних діях, спрямованих на досягнення травматичного ефекту й ізоляції. Внаслідок цього жінка відчуває безпомічність, поступово підринається її ідентичність і самооцінка, в кінцевому рахунку фізичне насилля стає неперервним і супроводжується постійним почуттям страху. Жінка не бачить виходу з ситуації і підкоряється. Однак часто кривднику буває цього замало і він вимагає вдячності за те, що залишив жінку живою.

По-друге, соціальне насилля проявляється через руйнування зв'язків, у зв'язку з ізоляцією жінки. Їй постійно забороняють бачитися з рідними, подругами, знайомими, працювати, контролюють на робочому місці тощо. Це погано впливає і на дітей, їм не дозволяють запрошувати додому друзів або ходити до них у гості. Це лишає жінку соціальної підтримки і заважає піти від кривдника. Як правило, наслідки можуть мати і психологічний характер, тому що постійний контроль є одним з елементів стратегії ізоляції. На початку відносин така поведінка сприймається як ознака піклування і жінка легко підкоряється. Однак, по мірі посилення ізоляції, це призводить до психологічної та емоційної залежності. Кривдник прагне позбавити жінку емоційних і фізичних сил (не дає жінці спати або завантажує її роботою), і це зменшує її опір. Систематична брехня, образити й зневажання призводять до руйнування самооцінки жінки. Жінка рідко усвідомлює той факт, що це стратегія, і звинувачує у всьому себе.

Необхідним шагом до звільнення жінки від цих відносин є аналіз стратегій насилля і разом з цим розробка контрстратегій. Прагнучи

запобігти посиленню насильства і вижити, постраждалі розробляють стратегії, спрямовані на зміну ситуації. Ці стратегії можуть бути проблемними або емоційними. Проблемні стратегії передбачають активні кроки, що призводять до зміни практичної ситуації. Емоційні стратегії передбачають вирішення ситуації на внутрішньому рівні. У більшості випадків постраждала обирає обидва види стратегій одночасно або послідовно [2].

Насилля – це болісний досвід, який стає ще більш болісним, якщо суспільство звинувачує в цьому жінку. Насильство в сім'ї – це травматичний досвід, який веде до серйозних наслідків для жінок. Чим довшим і жорстоким є насильство, тим глибшою є травма. У випадках тяжкої травми розвиваються негативні механізми адаптації.

Отже, сімейне насильство по відношенню до жінок носить системний характер насильницьких дій. Це інциденти, множинних видів насилля (фізичного, психологічного, емоційного, економічного), що повторюються у часі. Також специфіка сімейного насилля полягає в тому, що воно відбувається між близькими людьми, включаючи подружжя або партнерів, батьків, дітей, інших родичів, тих, хто збирається одружитися. Насилля по відношенню до жінок є порушенням прав людини і основних свобод жінок, а також перешкоджає і не дозволяє їм користуватися цими правами і свободами. Також акти насилля наносять пряму шкоду здоров'ю і можуть впливати на здоров'я протягом тривалого часу, що у свою чергу, впливає на суспільство в цілому.

Список бібліографічних посилань

1. Брусницын Л. В. Насилие в семье. *Закон*. 2004. № 4. С. 103–105.
2. Закирова В. М. Развод и насилие в семье – феномен семейного неблагополучия. *Социологические исследования*. 2002. № 12. С. 131–133.

Отримано 24.02.2020



УДК [159.9:343.54](477)

Інна Станіславівна РЕЗНІК,

студентка факультету № 6

Харківського національного університету внутрішніх справ

ДОМАШНЄ НАСИЛЬСТВО ЯК ПРОЯВ ПСИХОЛОГІЧНОГО НАСИЛЬСТВА

Показано, що домашнє насильство – це один з проявів психологічного насильства, яке застосовується з метою особистого самоствердження одного з членів сім'ї. Кінцевою метою будь-якого насильства є встановлення влади однієї людини над іншою, яка є слабкішою за агресора. Насильство – це свідома поведінка, використання власної переваги й контроль жертви, воно має наслідком